

PŘEHLED VÝZKUMŮ

49

Brno 2008

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 49

Volume 49

Číslo 1–2

Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Freisinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Balász Komoróczy, Marián Mazuch, Ladislav Nejman,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Vrcholně středověká lotová závaží z českých a moravských lokalit.
Gruna, Hradisko (vlevo); Písek, u Šarlatského rybníka (v popředí); Ví-
cov, Městisko (vpravo dole); Boskovice, hrad (vpravo nahoře). Srov.
studii J. Doležela v tomto svazku. Foto P. Smékal.

*Medieval cup nested weights from czech and moravian sites. Gruna,
Hradisko (left); Písek, u Šarlatského rybníka (front); Vícov, Městisko
(bottom right); Boskovice, castle (top right). Cf. the article by J. Dole-
žel in this volume. Photo by P. Smékal.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@iabrno.cz
Internet: <http://www.iabrno.cz>

Tisk
Print

Arch, spol. s r. o.
Charbulova 3a
618 00 Brno-Černovice

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

Roč. 49, 2008, č. 1-2

91087/09

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2008

Náklad 450 kusů

Copyright ©2008 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v.v.i. and the authors.

místo posledního odpočinku poměrně mohutná kamenná zeď, jejíž relikty byly takéž odkryty. Západním směrem hřbitov pokračoval až po základy domu z 19. stol, nelze však již určit, zda stavba domu hřbitov respektovala nebo porušila. Severním (k hradbám) a východním směrem pohřbívání pokračovalo mimo odkryvanou stavební plochu.

Prostor bohužel prošel několika zásahy, které původní situace značně poničily: nad podloží zůstaly zachovány pouze relikty nejstarší archeologické vrstvy s keramickými nálezy ze 14. a snad již konce 13. stol. (v hloubce 220–240 cm od současného povrchu). Tato vrstva byla částečně zničena při založení hřbitova v 1. pol. 17. stol. (starší zlomky keramiky často tvoří příměs zásypů hrobů). Pohřby byly zaznamenány až ve 3 horizontálních vrstvách těsně nad sebou, mladší v některých případech porušovaly ty starší. Nad těmito intaktními pohřby se nacházela mohutná nepravidelná vrstva (50–80 cm) dislokovaných lidských kostí a nálezů staršího i mladšího stáří – vrchní část hřbitova tedy musela být později poničena. Nad touto vrstvou se ještě nacházelo povrchové recentní souvrství (navážky a vyrovnávky o mocnosti cca 100–110 cm).

Obr. 107: Šumperk. Detail reliktu dřevěné konstrukce (mezi kůly je patrný fragment renesanční keramiky).
Abb. 107: Šumperk. Detail des Restes der Holzkonstruktion.

Všechny intaktní odkryté skelety ležely na zádech, hlavou k západu, ruce byly nataženy buď podél těla, nebo složeny v různých polohách na hrudi. Mrtví neměli při sobě žádné předměty, pouze v několika případech byly buď u zápěstí, nebo u krku zaznamenány drobné zlomky měděných či bronzových drátků – snad součásti oděvu. Kolem skeletů se často nacházely železné hřeby, patrně pozůstatky dřevěných rakví (hrobové jámy většinou nebyly odlišitelné). Kromě dospělých jedinců bylo prozkoumáno několik pohřbů dětských, včetně novorozeneckého a též skeletu pravděpodobně potraceného plodu.

Odkrytá situace svědčí pro fakt, že prostor hřbitova byl omezený, a tak záhy nezbylo než pohřbívat do vrstev nad sebou. Úvahy o délce užívání hřbitova musí být nyní konfrontovány s veškerými dostupnými místními písemnými prameny v kombinaci s pravděpodobnými výpočty teh-

dejší mortality. Osteologický materiál je nyní podrobován antropologickým analýzám.

Vladimír Goš, Jakub Halama

Literatura

Polách, D. 1996: Šumperské hřbitovy a pohřebiště. In: *Šumperk – město a jeho obyvatelé*. Šumperk, 79–104.

Resumé

Šumperk (Bez. Šumperk), Nám. Republiky. Mittelalter–Neuzeit. Stadt, Friedhof. Rettungsgrabung.

Bei der Rettungsgrabung wurde nördlich von der Stadtmauer Relikt eines Wassergrabens oder eines Behälters mit Resten der Holzkonstruktion geentdeckt. In der Ausfüllung waren zahlreiche Funde aus dem 15.–16. Jh. – keramische Fragmente der Gefäße und Kacheln, Fragmente der Glasgefäße, Eisengegenstände (Nägeln, Pfeile, Beschläge), Holzgegenstände (Wasserröhren, Schindeln, Löffel, u.s.w.), Ziegelfragmente, Tierknochen und Reste der Leder (wahrscheinlich aus Schuhen). Die zweite Etappe der Ausgrabung ermittelte Relikt des Friedhofes aus dem 17. Jh.

TASOV (OKR. TŘEBÍČ)

Intravilán obce. Středověk. Kostel a hřbitov. Záchranný výzkum.

Stavební práce a výkopy pro inženýrské sítě byly využity k ověření předpokladu, že dnešní tasovská fara v sobě skrývá pozůstatky původního románského kostela, zaniklého v souvislosti s vybudováním nového, dnes stojícího funkčního kostela kolem roku 1390. Výzkum ve dvou sondách na vnější straně budovy prokázal existenci kostela, v jehož okolí se nacházel hřbitov. Kostel byl postaven z kamene na maltu, přičemž se z velké části jednalo o kámen sbíraný. Na východní straně kostelní lodi se nacházelo kněžiště, jehož půdorys není vzhledem k rozsahu sondy zřejmý. Podle situace v sondě na jižní straně kostelní lodi se zdá, že hroby jsou uloženy ve více vrstvách.

Josef Unger

Resumé

Tasov (Bez. Třebíč). Mittelalter. Kirche und Friedhof. Mittelalter.

TASOVICE (OKR. ZNOJMO)

Intravilán, p. č. 10. Středověk. Vesnice. Záchranný výzkum.

V souvislosti s rekonstrukcí splaškové kanalizace fary v Tasovicích nad Dyjí byl v roce 2006 dokumentován výkop této inženýrské sítě. Akce byla realizována pracovníky společnosti Archaia Brno, o. p. s., objednatel byl římskokatolická farnost Tasovice (Merta 2006). Poloha lokality je 48°50'8.947"N, 16°9'18.138"E.

Podle falza měla být vesnice založena již roku 1055 znojenským rychtářem Tassem. Fara je připomínána k roku 1234. 12. července tohoto roku král Václav I. udělil louckému klášteru patronátní právo nad kostelem v Tasovicích, které v té době byly zeměpanskou vsí. Nynější fara byla vystavěna v roce 1780. Roku 1833 byla fara obnovena. Barokní farní kostel Nanebevzetí P. Marie byl vystavěn ve 2. polovině 17. století (Hosák 2004, 97). V nejbližším prostoru fary ani kostela Nanebevzetí P. Marie se doposud neuskutečnila žádná forma archeologického výzkumu.

Sledován byl celý výkop pro pokládku splaškové kanalizace. V celé délce dosáhl rostlého podloží, které je zde tvořeno vátyými písky a spraší. Na spraš nasedal půdní typ, jenž byl překryt splachy z návrší, na němž stojí kostel Nanebevzetí P. Marie. Z těchto vrstev splachů byla získána nesourodá kolekce keramiky (pouze výdutě nádob), datovatelná rámcově do středověku, případně novověku; jednu výdut' lze datovat do doby hradištní. Pouze ve spodní části výkopu při silnici byla na profilu dokumentována blíže neidentifikovaná antropogenní aktivity, doložená vrstvou uhlíků ležících na písčitém podloží. Vzhledem k absenci nálezů ji nebylo možno časově zařadit. Nad horizontem splachů se nachází blíže nespecifikované souvrství stavební suti. Při průčelí fary výkop částečně zachytil do podloží vysekaný větrák 2. patra sklepů fary. Žádné další archeologické aktivity nebyly výkopem zasaženy.

David Merta

Literatura

Hosák, L. 2004: Historický místopis země Moravsko-slezské. Praha. Merta, D. 2006: Tasovice nad Dyjí, fara – splašková kanalizace. Nálezová zpráva č. 46/06 uložená v archivu společnosti Archaia Brno, o. p. s.

Resumé

Tasovice (Bez. Znojmo), Parz. N. 10. Mittelalter. Dorf. Rettungsgrabung.

TROUBKY (OKR. PŘEROV)

Ulice Na Dědině. Pozdní doba hradištní, vrcholný středověk. Sídliště, vesnice. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum pod vedením pracovníků Archaia Brno, o. p. s., pracoviště Olomouc, realizovaný v srpnu a září roku 2007, byl vyvolán výkopovými pracemi souvisejícími s pokládkou televizního kabelového rozvodu v intravilánu obce Troubky.

První písemná zmínka o Troubkách pochází z roku 1348, kdy je v zemských deskách uváděn Heral z Kunštátu. Tento první doložený držitel obce dal své manželce zapsat věno 300 hřiven grošů v Troubkách se všemi náležitostmi a s dědinou Člunek. Jeho syn Kuna z Lysic prodal v roce 1351 tvrz v Troubkách se vsí a ves Člunek Janu a Drslavovi z Kravař. V roce 1380 prodal Drslavův syn Vok z Kravař Troubky s tvrzí a Člunek Ctiborovi

z Tovačova. Od tohoto roku již není troubecká tvrz v písemných pramenech vzpomínána. Dle tradice měla stávat v místech zvaných Na Pustých (Lapáček 1998, 30–31). Poblíž tvrze se měl nacházet dvůr, který je v písemných pramenech zmiňován k roku 1355. Tato stavba je vidět ještě roku 1833 na indikační skice. Poté byl objekt pravděpodobně okolo poloviny 19. století zlikvidován (Peška, Plaček 2002, 93).

Z půdorysného hlediska náleží Troubky, resp. původní jádro obce, tvořené ulicí Dědina, mezi tzv. silniční návesovky s rozšířením silnice v protáhlé návěsní prostranství (Černý 1973). Hlavní návěs byla zastavěna obytnými domy statků, přiléhajícími k sobě. Jejich hlavní průčelí tvoří stěnu návsi. Přestože obec v průběhu 19. století několikrát vyhořela, patrně si zachovala svoji původní stavební dispozici v podobě ustáleného typu hanácké vesnice.

V ulici Dědina se podařilo zachytit pozitivní archeologické situace. Celkově byly zdokumentovány 4 profily. Intaktní geologické podloží představovaly sedimenty povodňového původu. Konkrétně jde o šterkopískové sedimenty s. j. 113 a 123, zdokumentované u Profilů 2, 3. Na ně bezprostředně nasedaly kulturní vrstvy pozdněhradištního (k. 112, 133) a vrcholně středověkého stáří (k. 103, 122a, 134.). Sílou podložního sedimentu nebylo možné zjistit vzhledem k limitované hloubce kabelážního výkopu. Není vyloučeno, že se pod těmito šterkopísky může nacházet pohřbený půdní horizont se staršími doklady osídlení. Vzorkováním vrstev u jednotlivých profilů se podařilo získat soubor keramiky. V prvním případě se jedná o pozdněhradištní zlomky výdutí silnostěnných hrnců, zlomek kyjovitého okraje zásobnice a několik římsovitých okrajů, které jsou zdobeny obvodovými žlábkami či vlnicemi. V keramické hmotě je patrný vysoký podíl použitého drceného grafitu. Tento horizont osídlení lze datovat již do 1. pol. 13. století. Mladší část souboru keramiky lze rámcově časově vřadit do průběhu 14. století. Během výzkumu byl zároveň zdokumentován požárový horizont v prostoru původní návsi. Požárovou událost indikovala tenká vrstva uhlíků a mazanice (k. 124) na profilu 3. Tato událost patrně souvisela rovněž s destrukcí dřevohlinité stavby, po které zůstala výrazná destrukční vrstva, obsahující kromě četných uhlíků také velké množství mazanice (k. 103), zachycené na profilu 1. Datace tohoto požárového horizontu spadá patrně do druhé poloviny 14. století.

Výsledky archeologického výzkumu prokázaly, že počátky osídlení v jádru dnešní obce Troubky sahají již do pozdně hradištního období (před 1. pol. 13. století), tedy nejméně 100 let před první písemnou zmínkou.

Jan Mikulík, Zdeněk Schenk

Literatura

Černý, E. 1973: Metodika průzkumu zaniklých středověkých osad a pluzin na Dražanské vrchovině I-II, Zprávy ČSSA při ČSAV 15, sešit 6. Praha.
Lapáček, J. 1998: Historie obce od nejstarších písemných památek do roku 1848. In: *Minulost a přítomnost obce Troubky 1348–1998*. Troubky.